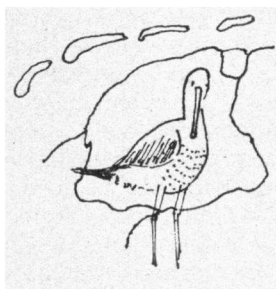

De Stichting Avifauna van Friesland

Door D. Westra

Sinds de publikatie van het werk van mr. Johan Herman Albarda: *Naamlijst der in de provincie Friesland in wilden staat waargenomen vogels*, dat in 1884 te Leeuwarden verscheen, zijn wij verstoken gebleven van een integraal overzicht van de Friese avifauna. In 1928 verscheen nog wel *Aves Frisicae* van Tjeerd Gs. de Vries, maar deze ornitholoog en oöloog heeft zich kennelijk tot een 'naamlijst' in de strikte zin willen beperken. Het behoeft nauwelijks betoog dat een aantal

vogelkenners in deze provincie, thans, bijna 90 jaar na Albarda's publikatie, behoefte gevoelt te komen tot een hernieuwd overzicht van de Friese vogelbevolking. Voor dit streven zijn enkele argumenten aan te voeren. In de eerste plaats is daar het archief van de heer G. Bosch, die over een periode van meer dan 50 jaar nauwkeurig een groot aantal, voornamelijk kwalitatieve gegevens, de Friese avifauna betreffende, vastlegde. Door de toenemende populariteit van de veldornithologie in het algemeen en de vogelbescherming in het bijzonder, is het aantal beschikbare kwantitatieve gegevens eveneens aanzienlijk vergroot. Verder zijn van de Friese Waddeneilanden reeds avifauna's verschenen of in voorbereiding, zodat het Friese vasteland hierbij moeilijk kan achterblijven. Ten slotte blijkt er in het kader van de milieukartering o.m. behoefte te zijn aan gedetailleerde ornithologische documentatie. Al deze overwegingen hebben er uiteindelijk toe geleid dat zeven personen, allen afkomstig uit de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten, besloten tot oprichting van de Stichting Avifauna van Friesland. Op 13 februari 1971 werd de stichtingsakte gepasseerd.

Terwijl de Bond van Friese Vogelbeschermings Wachten zich voornamelijk richt op de bescherming van de alhier aanwezige vogelsoorten en de natuurbescherming in het algemeen, zou men de Stichting Avifauna van Friesland meer de wetenschappelijke pendant van deze organisatie kunnen noemen, die zich uitsluitend bezighoudt met het voorkomen van de vogels in deze provincie. Na ampele overweging besloot het bestuur van de Stichting vooralsnog niet over te gaan tot het samenstellen van

een kwantitatief avifaunistisch overzicht. Het beschikbare aantal potentiële medewerkers bleek niet toereikend te zijn om een gebied met een oppervlakte van 360.000 ha integraal te inventariseren. Gelukkig was er een alternatief voorhanden en wel in de vorm van een ornithologisch atlas-project. Het doel van het samenstellen van een ornithologische atlas is informatie te krijgen over de geografische verspreiding van de broedvogelsoorten van een bepaald gebied en van de fluctuaties hierin in de tijd. Een atlas-project draagt dus een duidelijk kwalitatief karakter. Het enige criterium hierbij is of de vogelsoort wel of geen broedvogel is van het betrokken gebied. Het aantal broedparen per soort behoeft derhalve niet te worden vastgesteld. Met name in Engeland heeft men reeds meerdere jaren ervaring met deze vorm van onderzoek en men hoopt daar dit jaar het atlas-project te kunnen afsluiten. Door het European Ornithological Atlas Committee wordt er thans naar gestreefd een Europese ornithologische atlas samen te stellen op basis van 50 x 50 km kwadranten. Op nationaal niveau beveelt men een kwadraatnet van 10 x 10 of 5 x 5 km aan. Terwijl in Engeland het 10 x 10 km net wordt gebruikt, adviseert de onlangs opgerichte Coördinatie-Commissie van de Nederlandse Ornithologische Unie voor ons land het 5 x 5 km kwadraatnet te volgen. Het bestuur van de Stichting Avifauna van Friesland heeft dit advies ter harte genomen en er is thans een kaart samengesteld, waarbij de provincie is overdekt met een netwerk van circa 160 blokken van 5 x 5 km (2500 ha). Voor het vaststellen van de begrenzing van deze blokken is gebruik gemaakt van de coördinaten voorkomend op de topografische kaarten 1 : 50.000. De nummering van de blokken komt overeen met die van het zgn. 'uurhokken-systeem' van de floristen, wat bij de verwerking van de verkregen gegevens tal van voordelen biedt. De invulling van de broedvogellijsten geschiedt volgens de codering aanbevolen door het European Committee.

Nog in mei 1972 is dit project gestart en inmiddels zijn reeds 115 blokken 'geclaimd', zodat nog dit jaar reeds talrijke broedvogellijsten kunnen worden ingevuld. Alhoewel de aantallen broedparen niet worden gevraagd, is op de lijst wel een facultatieve kolom gereserveerd voor kwantitatieve gegevens. Ook indien men geen bepaald blok inventariseert, maar incidenteel een broedgeval van een soort vaststelt, verdient het aanbeveling dit, onder vermelding van de exacte plaatsaanduiding en alle verdere bijzonderheden te melden bij de secretaris van de Stichting, mr. J. A. de Vries, U. Boonstralaan 7, Joure.

Het ligt in het voornemen het project na vier jaar af te sluiten, waarna de atlas van de Friese avifauna kan worden samengesteld. Hierin zal van iedere broedvogelsoort een kaart met een meer of minder uitvoerige tekst worden opgenomen. Tevens zal in dit boek ruimschoots aandacht worden geschonken aan de niet-broedvogels, de vogelbescherming, de jacht, historische gegevens en de etymologie; veel materiaal hiervoor in de vorm van dagboeken, kaartsystemen enz. is reeds beschikbaar. Teneinde in de toekomst fluctuaties in de verspreiding van broedvogelsoorten te kunnen aantonen, zal het noodzakelijk zijn het atlas-project na een aantal jaren te herhalen (zie ook 'Vanellus' jrg. XXV, pag. 114).

- D. Westra, Keizer Hendrikstraat 14, Zevenaar.